

21 • mei 2024

Nieuwsbrief Graaf Reinaldalliantie

dijkversterking Gorinchem - Waardenburg

Kogels uit de 13e eeuw gevonden

Tijdens de werkzaamheden aan de dijk en de watergang achter het Fortes Lyceum in Gorinchem hebben we vorig jaar een bijzondere archeologische vondst gedaan. Er zijn twaalf stenen kogels gevonden met een omvang van ongeveer 50 cm per stuk.

Gemeentelijk archeoloog Pieter Floore vermoedt dat de kogels gebruikt zijn voor de belegering van het kasteel van de heren van Arkel, door de graaf van Holland, tijdens de Arkelse oorlogen. Omdat het natuurstenen kogels zijn, weten we dat ze in ieder geval van

vóór 1412 dateren. De kogels zijn bestemd voor beschietingen om de kasteelmuren te doorboren. Bij elkaar wegen de kogels zo'n 1680 kilo.

Een vondst van zoveel stenen kogels bij elkaar is redelijk uniek in Nederland, en we zijn dan ook trots dat we deze op ons project hebben mogen vinden. De kogels zijn inmiddels veilig ondergebracht bij de gemeente Gorinchem.

|KORTNIEUWS|KORTNIEUWS|KORTNIEUWS|KORTNIEUWS|

Waarom loopt planning uit?

Als bewoner of gebruiker van de dijk heeft u ongetwijfeld wel eens te maken met wijzigingen in de planning van onze werkzaamheden. Dit is vervelend, dat begrijpen we. Bij hoogwater, zware regenval, sneeuw of harde wind moeten we werkzaamheden staken of bijstellen. Afgelopen half jaar kregen we hier helaas vaak mee te maken. Het is dan een ingewikkelde puzzel om het werk alsnog uit te voeren.

|KORTNIEUWS|KORTNIEUWS|KORTNIEUWS|KORTNIEUWS|

Klanttevredenheid

Begin dit jaar heeft de Graaf Reinald-alliantie een klanttevredenheids-onderzoek uitgevoerd via de BouwApp. We stelden vragen over onze communicatie en over hinder. We hebben 80 reacties ontvangen, waarvan ongeveer een derde van de respondenten direct aan de dijk wonen. Onze informatie is over het algemeen begrijpelijk en volledig. Vooral de afsluitingen van de dijk wordt als zeer hinderlijk ervaren. Verder kregen we opmerkingen over onder andere veiligheid en planning. We gaan aan de slag met de feedback en proberen onszelf te verbeteren. Hier komen we de volgende nieuwsbrief op terug.

Herplanten van bomen

Omdat we voor de dijkversterking bomen hebben weggehaald, planten we in het gebied nieuwe bomen terug. In totaal gaat het om zo'n 1000 bomen.

Zoals zomerlinde, esdoorn en haagbeuk. De eerste bomen zijn dit voorjaar geplant. In het najaar volgt er weer een herplant.

|KORTNIEUWS|KORTNIEUWS|KORTNIEUWS|KORTNIEUWS|KORTNIEUWS|KORTNIEUWS|KORTNIEUWS|KORTNIEUWS|KORTNIEUWS|KORTNIEUWS|KORTNIEUWS|KORTNIEUWS|

Ecologisch nieuws

In de nieuwsbrief van de Vereniging Agrarisch Natuurbeheer en Landschap Tieler- en Culemborgerwaarden (december 2023) werd ons project genoemd. Deze vereniging heeft in 2023 de tellingen gedaan voor de kleinste uilensoort in Nederland, de steenuil. Ook de kasten die de Graaf Reinald-alliantie heeft opgehangen zijn meegenomen in de tellingen. "Wij" hebben 37 steenuilkasten hangen langs de dijk. Er zijn 8 steenuilen op

locatie gevonden, 3 broedende steenuilen met jongen, 2 holenduiven met jongen en 1 broedende spreeuw. De vereniging was blij verrast met het feit dat er al steenuilen hebben gebroed in de kasten, ondanks dat ze nog maar kort hangen! Vaak hebben steenuilen een gewenningsperiode nodig voordat er ook daadwerkelijk jongen worden grootgebracht in een nest. Goed nieuws dus en een mooie bijdrage aan de lokale populatie steenuilen.

Welke werkzaamheden komen eraan?

Gorinchem

We werken hard aan het afmaken van de dijk tussen de Dalemse Sluis en de vesting van Gorinchem. Het ravelijn bij de vestingmuur is opgebouwd, het grondwerk binnendijs is bijna klaar. Binnenkort wordt de weg aangelegd. De planning is dat eind juli alles klaar is en de weg weer open gaat.

Vuren

De nieuwe dijk op het Heuff-terrein is grotendeels aangelegd en het gewicht doet zijn werk om de ondergrond te laten inklinken. Ondertussen maken we de aansluiting van de dijk bij de Gaalwaard. In de zomer ontgraven we de oude dijk en leggen de weg aan op de nieuwe dijk.

Herwijnnense Bovenwaard

De oude geul in de Herwijnnense Bovenwaard is doorgetrokken richting het westen waardoor een open verbinding is ontstaan met de Waal. Om de uiterwaarde bereikbaar te houden worden er 4 betonnen bruggetjes geplaatst.

Haaften/ Hellouw

In het buitengebied tussen Haaften en Hellouw is afgelopen jaren een start gemaakt met de aanleg van een nieuwe dijk naast de bestaande dijk. Buitendijks brengen we de bovenste laag aan. Daarna kunnen we inzaaien. Na de bouwvak van 2024 voeren we binnendijs in fases grondwerk uit en asfalteren we de weg op de nieuwe dijk. De opritten sluiten we ook aan op de nieuwe dijk.

Tuil

De dijk tussen Waardenburg en de oostkant van Haaften is grotendeels afgerond. Bij Tuil moeten nog steunbermen van grond worden aangebracht naast de N830. De dijk zelf is klaar en opgesteld voor verkeer.

Dalemse sluis – Fort Vuren

Dit jaar werken we aan de dijkversterking aan de binnenzijde van het traject tussen Fort Vuren en de Dalemse Sluis. Dit betekent dat we grond gaan aanbrengen op de binnenbermen. Hiervoor zijn de bomen in februari gekapt. We werken van oost naar west. Als het grondwerk klaar is wordt de weg op de dijk aangelegd. De weg naar Fort Vuren via de Dalemse Zeiving is geasfalteerd en is weer open.

Vuren oost

Tussen de Petersweg en De Steeg plaatsen we het komende half jaar damwanden met ankers. Daarna wordt grond aangebracht op de binnenberm. Eind 2024 wordt de nieuwe weg op de dijk aangelegd.

Herwijnen ten oosten van de Zeiving

De Waaldijk ten westen van Benedeneind krijgt ter hoogte van de binnendijske woningen een nieuw damwandscherm. In het verleden zijn hier bij een vorige dijkversterking al eens kleine stukjes damwand aangebracht bij de woningen. Nu wordt er één groot aaneengesloten scherm van damwanden geplaatst. De nieuwe damwanden sluiten we aan op het damwandscherm ter hoogte van de Zeiving dat vorig jaar is aangelegd.

Kop van Haaften

Komende tijd zijn er grote werkzaamheden aan de zuidkant van Haaften. De kaap wordt voor zo'n 8 maanden bouwterrein. We plaatsen damwanden, vervangen steenbekleding en de weg wordt voorzien van een nieuw laagje asfalt. Het pleintje voor de kerk wordt opgeknapt en krijgt nieuwe bankjes en bestrating.

Vakmanschap in historisch landschap

Hiernaast een mooie foto van de uitvoering van de steenbekleding bij Fort Vuren. Een stukje oud vakmanschap met het aanbrengen van steenbekleding van basaltkeien. Hiervoor is gekozen om zo het historische landschap rondom Fort Vuren te behouden.

In gesprek over veiligheid

Veiligheid is en blijft een belangrijk onderwerp op ons project. Daarom alle reden om in gesprek te gaan met team veiligheid. Maak kennis met Mitch Moerman, Roel Smits en Jeffry Compagner.

Wat doe je als veiligheidskundige precies op dit project?

Mitch: Ik ben veiligheidscoördinator. Ik stel het beleid op en bekijk en beoordeel de plannen. En ik ben de contactpersoon naar het management. Dus ik doe wat meer het binnenwerk. En Roel en Jeffry doen dan het buitenwerk.

Jeffry: Wij maken de rondes buiten. We kijken vooral wat er goed gaat, of wij ons aan de beloftes houden die we hebben gedaan. En ik kijk ook wat er beter kan. Dus je kan ons wel vaak bij de uitvoerders zien zitten, of buiten op de dijk zien rijden.

Roel: Eigenlijk geven wij gevraagd en ongevraagd advies over alles wat met veiligheid te maken heeft. Soms spreken we iemand aan op het veiligheidsgedrag.

Mitch: We zijn als veiligheidskundigen dus geen politieagenten op de bouwplaats, maar juist een vraagbaak. We zijn er voor de medewerkers. We willen graag helpen en meedenken hoe we dit project zo veilig mogelijk kunnen voortzetten. Het doel is leren van elkaar en te leren van situaties.

Waarom is veiligheid zo belangrijk in de bouw- en infrawereld?

Jeffry: Als je dag in dag uit bezig bent met hetzelfde werk, word je soms blind voor je omgeving. Wij kunnen collega's, door er te zijn en mee te denken, scherp houden.

Roel: En het is gewoon een feit dat er ongelukken kunnen gebeuren. We werken natuurlijk met grote machines.

Mitch: Juist op dit project heb je met veel verschillende dingen te maken: met water, met verkeer, met de omgeving. Het gaat om 23 kilometer dijk. Je hebt hier geen vierkant afgezette bouwplaats waar niemand meer op kan. Je kan niet alles in de hekken zetten. Mensen moeten naar hun woning kunnen. Alles bij elkaar dus best een groot risico. En daarbij zit een ongeluk écht in een klein hoekje.

Welke maatregelen worden er nu allemaal genomen?

Jeffry: Er zijn natuurlijk heel veel maatregelen, ook die voortkomen uit incidenten en het dodelijke ongeval van vorig jaar. Maar de belangrijkste voor mij zijn de tijdelijke bouwwegen. Die hebben we om het werkverkeer zoveel mogelijk te scheiden van gewoon verkeer. Daar zit op dit werk het grootste risico.

Roel: Het liefst hebben we dat niemand op het bouwterrein komt, dus ook geen verkeersregelaars of bewoners. De dijk is gewoon een bouwterrein nu.

Mitch: Ik werk hier nog maar pas, maar wat ik vooral zie is dat iedereen veiligheid ook écht heel erg belangrijk vindt. Er wordt hier heel veel aandacht aan besteed met speciaal georganiseerde

veiligheidsdagen en overleggen. Dat is lang niet overal zo.

Hoe kunnen bewoners zorgen dat ze veilig zijn/blijven als ze in de buurt van het project wonen of komen?

Roel: Bewustwording van veiligheid is het allerbelangrijkst. Zeker op ons project. Wij doen er alles aan om bewoners veilig van en naar huis te laten gaan. Dat is best wel een pittige taak, omdat ze soms binnen ons werkvak komen. Dan is begrip heel belangrijk. En ook dat bewoners zien dat het werkgebied ook gevaarlijk is als er niet gewerkt wordt. Want je kan door de nieuwe klei uitglijden of het asfalt kan nog niet goed zijn afgewerkt.

Mitch: We zijn er niet alleen voor onze eigen veiligheid, maar juist ook voor de veiligheid van de bewoners. Het is daarin belangrijk dat er open gecommuniceerd wordt en dat de omgeving weet waarom de dijk afgesloten is en waarom we bepaalde maatregelen nemen, bijvoorbeeld het dragen van oranje hesjes op de dijk. Luisteren naar de omgeving hoort daarbij. Vooral als mensen dingen zien die niet goed gaan. Wederzijds begrip dus, want het doet natuurlijk wat met je als het gebied rondom jouw woning afgesloten is. Uiteindelijk is ook veilig werken iets wat je samen moet doen, zowel binnen de alliantie als samen met de omgeving.

Linie landschap

Ravelijn krijgt vorm!

Een 'verstopt of verloren' onderdeel is het ravelijn bij de vesting Gorinchem. Het ravelijn, die voor de dijkversterking verstopt lag onder begroeiing en volkstuintjes, krijgt zijn oude vorm terug. Op de foto is goed te zien hoe de vorm van dit oude verdedigingswerk weer zichtbaar wordt

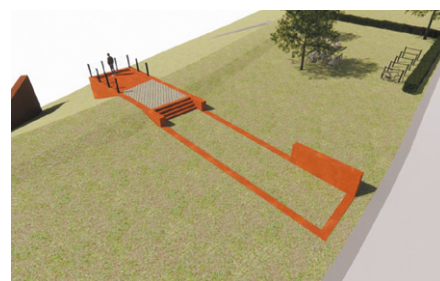
gemaakt. Aan de rivierzijde zijn de grondwerkzaamheden al afgerond en is het terrein ingezaaid. Binnenkort zal hier dus een groen verdedigingswerk liggen.

Batterij nabij de Dalemse sluis

De dijk ligt midden in de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Vanuit provincie, gemeentes en de Erfgoeddeal hebben we opdracht gekregen om vier 'verstopte of verloren' onderdelen van die Hollandse waterlinie weer zichtbaar te maken. Een van die onderdelen is de batterij die ooit naast de Dalemse sluis heeft gelegen. Het oorspronkelijke ontwerp ging uit van een

cortenstalen balk die als borstwering en uitkijkpunt de locatie aangaf waar vroeger de batterij gelegen heeft. In de verdere uitwerking hebben we dat ontwerp moeten aanpassen. Om toch duidelijk te maken dat er naast de Dalemse sluis een belangrijk verdedigingswerk heeft gelegen, maken we nu een uitkijkpunt in de stijl van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Feestelijk moment:

Eerste deel dijk na uitvoering weer open

Het eerste deel van het dijkversterkingsproject Gorinchem-Waardenburg is klaar. Bewoners en gebruikers namen de eerste dijkvakken nabij Tuil en Haften weer in gebruik. Op 9 februari stond de Graaf Reinaldallantie hierbij stil. Samen met bestuurders en medewerkers van het Hoogwaterbeschermingsprogramma, provincie Gelderland, gemeente West Betuwe en Waterschap Rivierenland en enkele bewoners. Vooraf was een filmpje opgenomen met enkele bestuurders en bewoners.

U kunt dit filmpje bekijken via <https://www.gralliantie.nl/foto-video/-1569-eerste-deel-dijk-klaar/>

Heuff-terrein, hoe komt het eruit te zien?

Het Heuff-terrein bij Vuren ondergaat een metamorfose door de dijkversterking. We combineren hier de dijkversterking met een gebiedsontwikkeling.

- Natuurontwikkeling: op het terrein komen verschillende natuurtypes. De loodsen van Buko worden gesloopt en de verharding wordt verwijderd. Hier komen watergangen, (overstromings)grasland en verschillende typen bos voor terug.
- Recreatie: op het terrein komen struin-paden zodat het mogelijk wordt een rondje op het terrein te lopen. Het huidige wandelpad krijgt een

opwaardering en zal uitkomen op een nog te maken uitkijkpunt aan de Waal.

- Dijkpark: we graven een deel van de bestaande dijk aan de kant van Vuren af. Hier leggen we een park met wandel-paden, trappen en bomen aan.

Deze ontwikkelingen zijn een samenwerking tussen de gemeente West Betuwe, de eigenaar van het terrein, provincie Gelderland en Waterschap Rivierenland. Het bestemmingsplan heeft eind 2023 ter inzage gelegen bij de gemeente. We verwachten eind 2025 met dit werk klaar te zijn. Dan kan het dorp Vuren genieten van het nieuwe gebied.

Samenwerken bij bescherming tegen overstromingen

Dijkversterking Gorinchem-Waardenburg is onderdeel van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en valt onder het Deltaprogramma van het Rijk. Het Rijk en de waterschappen nemen vanuit het HWBP gezamenlijk maatregelen om Nederland te beschermen tegen overstromingen. Waterschap Rivierenland werkt samen met bewoners en andere betrokkenen om goede dijkversterkingsplannen te maken. In de periode tot 2050 gaat het om zo'n 400 km dijken in het rivierengebied.

HWBP
voor sterke dijken

Meer informatie

De nieuwsbrief over dijkversterking Gorinchem-Waardenburg is een uitgave van de Graaf Reinaldalliantie. Deze alliantie is een samenwerking tussen Waterschap Rivierenland en Waalensemble. De nieuwsbrief is verstuurd naar alle belanghebbenden en geïnteresseerden van de dijkversterking. Zijn uw gegevens onjuist of wilt u de nieuwsbrief per post of via e-mail ontvangen? Stuur dan een e-mail met uw adresgegevens naar mail@gralliantie.nl. Ook als u zich wilt afmelden voor deze nieuwsbrief kunt u ons een mail sturen of bellen.

Voor algemene vragen kunt u contact met ons opnemen via de alliantietelefoon: 06 22 88 08 09. Dit project kunt u vinden op de website: www.gralliantie.nl.

Graaf Reinaldalliantie

Waalwijk 91, 4214 LC Vuren
06 22 8 8 08 09

 Dijkversterking
Gorinchem-Waardenburg
 [instagram.com/gralliantie/](https://www.instagram.com/gralliantie/)